

Machine Readable Cataloging (MARC)

MARC 21 Manual (http://scratchpad.wikia.com/wiki/MARC21_Manual)

MARC 21 Concise (1999) <http://lcweb.loc.gov/marc/marcdocz.html>

MARC 21 iletişim formatı USMARC ve CANMARC'ın tek standart olarak kabul edildiği formattır. İngilizce ve Fransızca yayınlanmıştır.

MARC 1960'ların sonlarında ABD Kongre Kütüphanesi (Library of Congress) tarafından bilgisayar ortamında katalog kayıtlarının oluşturulması amaçlanarak hazırlanmıştır. MARC I ve MARC II olarak bilinir. Sonraki yıllarda çeşitli ulusal ve uluslararası (UNIMARC) kullanımlı formatlar geliştirilmiştir. MARC, Machine Readable Cataloging'in kısaltmasıdır. MARC 21de 5 ayrı iletişim formatı geliştirilmiştir. Bunlar;

- Bibliographic Data
- Authority Data
- Holdings Data
- Classification Data
- Community Information formatlarıdır. Bu formatlar sıralanan verilerin sunumu ve değişimi için yaygın olarak kullanılan standartlardır.

Her bir MARC formatı, ayrıntılı olarak alanları belirleyen bir rehber gibidir. Süreklilik sağlar.

MARC 21 BİBLİYOGRAFİK VERİ FORMATI (Bibliographic Data)

Bibliyografik bilginin üretilmesi ve iletişimi (değişimi) için geliştirilip yayınlanmış bir standarttır. MARC elektronik ortamda oluşturulmuş bibliyografik veriyi bir sistemden diğerine iletmek üzere geliştirilmiş bir standarttır.

MARC 21'İN İÇERİĞİ

- A. SABİT UZUNLUKLU ALANLAR
Tutanak başlığı ve Tutanak Dizini (indeksi) (Leader and directory)
- B. DEĞİŞKEN UZUNLUKLU ALANLAR
 1. Denetim Alanları (Control Fields) (001 – 008)
 2. Bibliyografik veri alanları (0XX – 9XX)

** (MARC 21 Bibliyografik veri formatı bundan böyle MARC 21 olarak anlatılacaktır.)

TUTANAK BAŞLIĞI ve TUTANAK DİZİNİ (İNDEKSİ) (Leader and Directory)

Tutanak Başlığı: Bibliyografik kayıtların başındaki ilk kayıttır. (00 – 23) 24 sabit uzunluklu karakterden oluşur. Bu alan, bibliyografik kayıtların işlenmesi (process) için gerekli bilgiyi içerir.

Tutanak Dizini: Bibliyografik kayıtların başındaki ilk kayıt içinde 20 – 23 arası alanı kapsar. Tek karakterli 4 rakamdan oluşur. Bu alanlar, girişlerin yapılarının özelliklerini belirler. Bu 24 karakterin kullanılması zorunludur.

<u>RAKAMLAR</u>	<u>TANIMLAR</u>
00 – 04	Logical record length
05	Record Status
06	Type of record
07	Bibliographic level
08	Type of Control
09	Character coding scheme
10	Indicator Count
11	Subfield code count
12 – 16	Base address of data
17	Coding level
18	Descriptive cataloging form
19	Linked record requirement
20 – 23	Entry map

Örneğin, Bibliyografik kayıt türleri tutanak başlığında 06 MARC bibliyografik kayıtlarına ayrılmıştır. Genel adlarıyla türler (a-t) kodlanır.

TUTANAK Dizini: Bir kayıt içindeki verinin indeksi gibidir. Bir dizi sabit uzunluklu girişten oluşur. Buradaki girişlerin her biri her bir değişken uzunluklu alan içindir.

Her bir dizin girişi 12 karakter uzunluğundadır. 0 ile başlar 11 ile biter. Her bir giriş 3 pozisyon içerir. Bu pozisyonlar Field Tag, the field length, the starting character dir.

Dizin leader'ın hemen peşinden gelir. Kullanıcılar tutanak dizinini görmezler. Her bir dizin otomatik olarak sistem tarafından oluşturulur.

MARC'da kullanılan (tutanak) dizin (directory) ile bilgi bilim dünyasındaki gelişme önemlidir. 1960'larda kullanılan sabit alanlar yerine değişken uzunluklu alan uygulamaları geliştirilmiştir. Nitekim günümüzde veritabanlarının pek çoğu değişken uzunluklu bibliyografik veriden oluşmaktadır.

MARC'DA KULLANILAN KODLAR

Alan Bilgi Kodu (Tag): 1XX – 9XX

Belirteç (Indicator, Gösterge): Tek haneli rakamdır veya boş küme işareti kullanılır.

Delimiter: \$, #, £ gibi sembollerden oluşur.

Altalan kodları: tek küçük harf.

DEĞİŞKEN UZUNLUKLU ALANLAR

Değişken uzunluklu denetim alanları (001 – 008)

Bibliyografik kütükleri denetleyen ve bunları işlemekte kullanılan alanlardır.

Değişken uzunluklu Veri Alanları

Bu alanlarda kullanılan kataloglama kuralına dayanılarak (AACR2 gibi) oluşturulan veriler bulunur.

(05X – 08X)	Sınıf veya Yer Numarası
(1XX)	Temel giriş alanı
(20X – 24X)	Eseradı ve sorumluluk alanı
(25X – 28X)	Basan – yayan alanı
(3XX)	Fiziksel niteleme alanı
(4XX)	Dizi alanı
(5XX)	Not alanı
(6XX)	Konu ek girişi
(7XX)	Ek girişler
(8XX)	Dizi ek girişi

Görüldüğü gibi MARC 21, tutanak başlığı, tutanak dizini, denetim alanları ve değişken uzunluklu alanlardan oluşmaktadır.

MARC tutanak başlığı ve tutanak dizini MARC formatını biçimlendirmektedir. Daha sonraki MARC bibliyografik veri alanlarının neler olacağı bu iki alanda farklı uygulamalarla farklı MARC yapıları oluşturulmaktadır. MARC formatları bu iki alanda yapılandırılmaktadır.

Bibliyografik verinin yerleştirildiği değişken uzunluklu alanların neler olacağı böylece başlangıçta belirlenmiş olmaktadır.